

CONTACTLESS LIMB VOLUME MEASUREMENT

Ludmila Zahradníčková

Master Degree Programme (2), FEEC BUT

E-mail: xzahra20@stud.feec.vutbr.cz

Supervised by: Jiří Sekora

E-mail: sekora@feec.vutbr.cz

Abstract: Determination of the extent and state of a limb edema is based on information about its current volume. There are a number of methods for volume measurements, but they are time-consuming, expensive or not accurate enough. The aim of the project is to design own device for a contactless limb volume measurement with an ultrasonic module. The whole positioning and scanning system is controlled by a microcontroller.

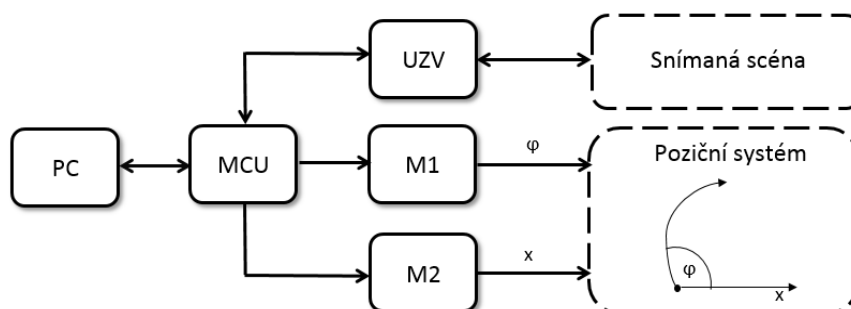
Keywords: Limb edema, positioning system, stepper motor, ultrasonic module, volume measurement.

1 ÚVOD

Určení rozsahu, progresu a regrese edému je možné na základě znalosti objemu postižené končetiny v daném čase. V současnosti je využíváno několik různých metod pro diagnostiku edémů, avšak tyto nejsou zcela vyhovující. Vysoká časová či finanční náročnost jsou nejčastější problémy, se kterými se lze v současné praxi setkat. Proto vzniká požadavek na systém, který by otoky dokázal vyhodnotit s vysokou přesností, za krátký časový úsek a při nižších finančních nákladech. Při použití ultrazvuku mohou být tyto požadavky splněny. Návrh systému sestává z části hardwarové, softwarové a zpracování signálu. Poziční systém má podobu ramene rotujícího kolem končetiny po půlkruhové trajektorii. Na rameni je umístěn ultrazvukový modul (dále jen UZV modul) snímající vzdálenost. Z té jsou následně vypočítány rozměry postižené oblasti.

2 HARDWAROVÁ REALIZACE

Následující blokové schéma znázorňuje jednotlivé komponenty navrhovaného přístroje, jejich vzájemné vazby a funkce:

Obrázek 1: Blokové schéma navrhovaného přístroje.

Hlavní součástí je mikrokontrolér (ve schématu jako MCU), který celý systém řídí a vyhodnocuje získaná data. Zapojení je realizováno na platformě Arduino. Krokové motory (M1, M2) i UZV modul (UZV) jsou s deskou Arduino plně kompatibilní, není tedy nutné použití dalších součástek. Napájení je v testovací fázi projektu řešeno přes USB-C (PC), které zajišťuje také propojení se sériovým monitorem, na němž lze sledovat měřené hodnoty.

2.1 POHYB MĚŘICÍ SOUSTAVY

Navrhovaný přístroj vykonává dva základní pohyby – lineární posun ramene o předem daný počet inkrementů a samotná rotace ramene okolo končetiny, přičemž pro oba pohyby je zásadní možnost dopředného i zpětného chodu. Řízeny jsou unipolárně s polovičním krokem – osmitaktní řízení, což zvyšuje jejich přesnost.

Ovládání motorku z desky Arduino je zajištěno driverem s tranzistorovým polem, který na základě signálu z mikrokontroléru generuje impulzy pro rotor. Ten pak vykonává rotaci dle požadovaného počtu kroků, rychlosti a směru.

2.2 MĚŘENÍ VZDÁLENOSTI

Princip měření vzdálenosti pomocí UZV modulu spočívá v měření časové prodlevy mezi vysláním akustického signálu a přijetím signálu odraženého od překážky – echa. V porovnání s jinými metodami měření vzdálenosti (např. pomocí laseru či IR senzoru) jsou hlavními výhodami využití ultrazvuku především bezpečnost, jednoduchost použití a nízká cena.

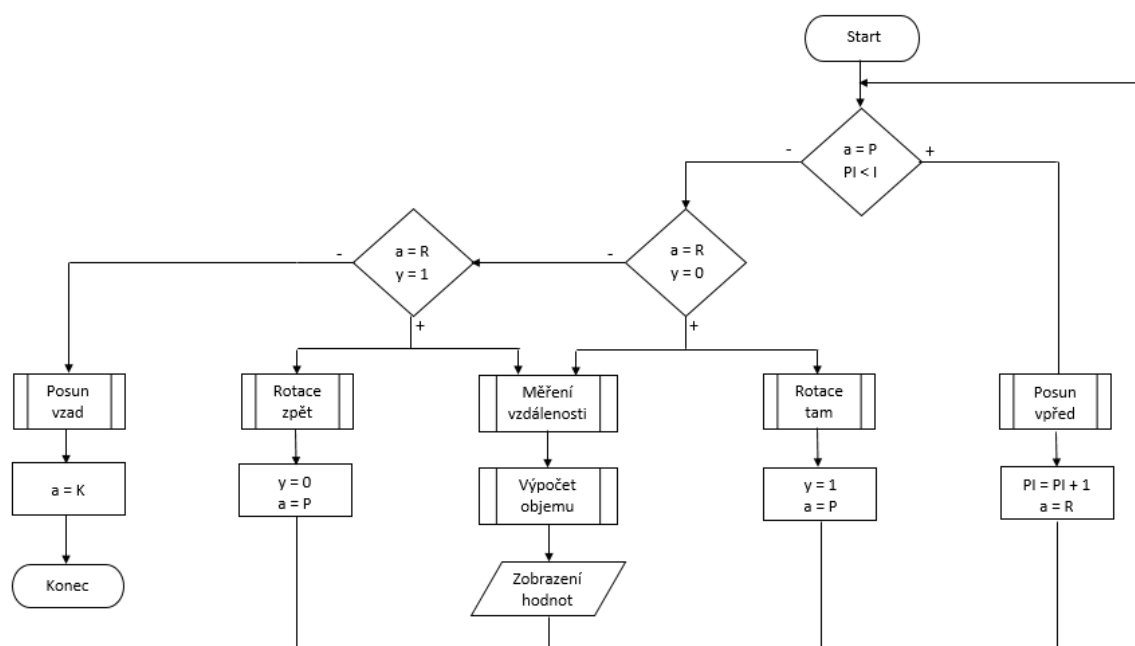
3 SOFTWAREVÉ ŘÍZENÍ

3.1 ŘÍZENÍ POHONU

Řízení obou motorků, pro posun i rotaci ramene, je řešeno velmi podobně. Definován je sled jednotlivých kroků motorku, časová prodleva mezi nimi, tedy rychlost otáčení, a úhel otočení, který vyplývá z převodového poměru konkrétního krokového motorku a skutečnosti, že je řízen osmitaktně.

3.2 ŘÍZENÍ UZV MODULU

Mikrokontrolér UZV modul nejen řídí, ale zároveň také okamžitě vyhodnocuje výsledky měření. Délka trvání echa je přímo úměrná dvojnásobku vzdálenosti k měřenému objektu. Ultrazvuk a jeho šíření jsou mimo jiné ovlivněny teplotou prostředí, proto je třeba zohlednit tento parametr i při výpočtu vzdálenosti. Teplotu na vyšetřovnách v nemocnicích není třeba uvažovat, neboť ta je vyhláškou stanovena na 24 °C, což odpovídá rychlosti šíření ultrazvuku 346,04 ms⁻¹.

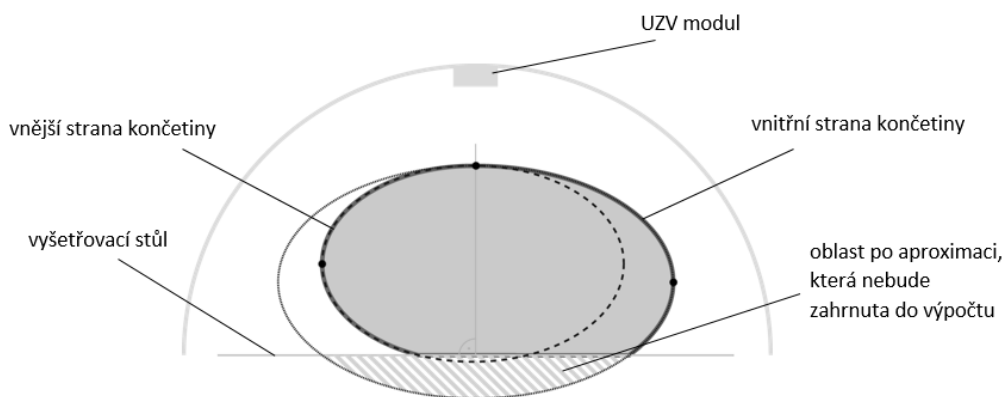
Obrázek 2: Vývojový diagram hlavního programu pro mikrokontrolér.

3.3 HLAVNÍ PROGRAM

Na počátku je nutné definovat počet inkrementů (kroků) pro dané měření, tzn. jak velkou část končetiny má měřicí jednotka nasnímat. Hlavní program probíhá ve smyčce vzájemně podmíněných úkonů. Z diagramu (**Obrázek 2**) je patrné, že program sestává ze čtyř skupin podprogramů, což odpovídá třem použitým komponentům připojeným k desce Arduino – posun vpřed a vzad, rotace tam a zpět, měření vzdálenosti a následnému zpracování naměřených hodnot při výpočtu rozměrů končetiny. Jakmile počítadlo inkrementů (v diagramu jako PI) dojde maxima daného počtem inkrementů (v diagramu jako I), je měření automaticky ukončeno a posuvný systém navrácen do výchozí polohy.

4 ZPRACOVÁNÍ SIGNÁLU Z UZV MODULU

Výpočet objemu končetiny v jednotlivých inkrementech a následně celé snímané oblasti je především otázkou vhodné aproximace tvaru průřezu. Výpočet vychází z principu Partial Frustum Model, kdy je tvar končetiny aproximován do komolého kužele. Nutno si uvědomit, že příčný řez končetinou se svým tvarem blíží spíše elipse než kruhu a že lidská končetina není s ohledem na uspořádání svalů, kostí či podkožního tuku osově souměrný objekt. Pro aproximaci řezu byly tedy nakonec zvoleny dvě elipsy dané vnitřní a vnější stranou končetiny, jejichž hlavní vrchol je shodný a osa, vedená tímto vrcholem, obě elipsy půlí (**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**). Délky poloos, které jsou základem výpočtu obsahu elipsy, lze určit pomocí detekce hlavního a vedlejších vrcholů (černé body v nákrese).

Obrázek 3: Řez končetinou během měření.

5 ZÁVĚR

Funkčnost návrhu systému spočívá ve třech klíkových bodech – měřicí přesnost UZV modulu, plynulost rotace a posunu a vytvoření co nejvěrnějšího modelu pro výpočet objemu. Přesnost UZV modulu byla testována na 60 zkušebních měřeních. Hodnota relativní chyby $\delta \leq 0,5 \%$ byla shledána jako dostačující. Plynulost procesu měření je zaručena vzájemnou provázaností dílčích programů, které řídí motorky a UZV modul. A zvolený model eliptického komolého kužele představuje velmi přesnou aproximaci reálné lidské končetiny v příčném řezu.

REFERENCE

- [1] Chromý, Adam et al. *Limb volume measurements: comparison of accuracy and decisive parameters of the most used present methods*. SpringerPlus (2015) 4:707. DOI: 10.1186/s40064-015-1468-7.
- [2] Švehla, Štefan a Zdenko Figura. *Ultrazvuk v technologii*. Bratislava: Alfa, 1984. ISBN 63-482-84.